

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาบทบาทในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
 - 1.1 ความหมายของบทบาท
 - 1.2 ประเภทของบทบาท
 - 1.3 ทฤษฎีบทบาท
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1 ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.1 ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.2 ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 - 3.3 ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 3.4 หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. ขอบข่ายงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท

นักการศึกษาและนักสังคมศาสตร์ ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ในลักษณะที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

บทบาท (Role) หมายถึง การกระทำตามหน้าที่ ที่กำหนดไว้ นั่นคือ เมื่อสังคม กำหนดสิทธิ และ หน้าที่ในสถานภาพใด อย่างใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นจะต้อง ประพฤติตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นอาจจะตรงหรือไม่ตรงตาม ความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องก็ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2542 : 602)

สุพัตรา สุภาพ (2539 : 30) ได้ให้ความหมายของบทบาท คือ การปฏิบัติตาม สิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีสถานภาพเป็นพ่อ บทบาทคืออบรมเลี้ยงดู ลูก เป็นครู บทบาทคืออบรมสั่งสอนนักเรียน เป็นต้น

ปพาณี ฐิติวัฒนา (2523 : 66 - 67) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ 2 ความหมาย คือ ความหมายในด้านโครงสร้างทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อ เรียกต่าง ๆ ตามคุณลักษณะและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกความหมาย หนึ่งหนึ่งคือการแสดงออก หรือการกระทำต่อกัน

จากการศึกษาความหมายของบทบาท ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ สรุป ได้ว่า บทบาทหมายถึง การแสดงออกหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่ตนเองมีอยู่ทั้งที่ เป็นสถานภาพที่ติดตัวมาและสถานภาพที่ได้รับมอบหมายทางสังคมที่ตนเองดำรงอยู่

ประเภทของบทบาท

ได้มีนักการศึกษา และนักสังคมศาสตร์ที่ได้จัดจำแนกประเภทของบทบาทไว้ ในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527 : 8) ได้แบ่งแยกประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดควบคู่มา กับ ตำแหน่ง เป็นบทบาทตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งต่างๆที่กำหนดให้ผู้ดำรง ตำแหน่งนั้น ๆ จำต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งบทบาทนั้นจะต้องสอดคล้องกับ หน้าที่ ที่ถูกกำหนดไว้
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ควรปฏิบัติ และอาจถูกกำหนดจากบุคลิกภาพของผู้ที่ดำรงตำแหน่งนั้น ได้แก่ ถิ่นนิยม เจตคติ การศึกษาอบรม ประสบการณ์ ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่ง นั้นยึดถือ

ลินตัน (Lipton, 1983 : 56 ; อ้างอิงใน อุทัยวรรณ มรรคประเสริฐ 2543 : 18) ได้จำแนกบทบาทในสังคมทั่วไปออกเป็น 5 บทบาทที่แตกต่างกัน คือ

1. บทบาทตามเพศและบทบาทตามวัย เช่น บทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ เป็นต้น
2. บทบาททางอาชีพ เช่น บทบาทของข้าราชการ พ่อค้า หมอ ทนายความ เป็นต้น
3. บทบาทเกียรติยศ เช่น บทบาทของหัวหน้า ลูกน้อง คนรับใช้ คนขับรถ เป็นต้น
4. บทบาททางครอบครัว เช่น บทบาทของแม่บ้าน ลูก พ่อ เป็นต้น
5. บทบาทในกลุ่มเพื่อน หรือกลุ่มที่มีความสนใจคล้ายๆ กัน เช่น บทบาทของสมาชิกในกลุ่มชมรมต่างๆ

ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

มนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมแล้ว ย่อมจะต้องปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่ตนเองมีอยู่ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่คือการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับ นับตั้งแต่บทบาทในครอบครัว ในโรงเรียน ในที่ทำงาน ตลอดจนชุมชนอื่นที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อยู่ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละสังคม ในสังคมสังคมหนึ่ง บุคคลอาจจะมีหลายบทบาท เช่น บทบาทเป็นพ่อแม่ เป็นภรรยา เป็นลูก เป็นอาจารย์และอื่นๆ แต่ละบทบาทย่อมมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไป

มีนักการศึกษาของไทยที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทของนักการศึกษาต่างประเทศหลาย ๆ ท่าน ดังต่อไปนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 50 – 53) ได้สรุปทฤษฎีบทบาทของนักศึกษาดังนี้

1. ทฤษฎีของ ฮอมนันน์ (Homann's role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนกลางคืนแสดงบทบาทที่ต้องเลี้ยงดูบุตร เพราะมีตำแหน่งเป็นแม่
2. ทฤษฎีของเมอร์ตัน (Merton's role Theory) บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและมีบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลนั้น

3. ทฤษฎีของกูด (Good's role Theory) กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

4. ทฤษฎีของกุกิน (Guskin's role Theory) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรก ที่สถาบันต่างๆในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

สรวงศ์ จันทน์เอม (2529 : 24 - 25) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาทเอาไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของรัลฟี ลินตัน (Ralph Linton's role Theory) ลินตัน เป็นนักมนุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง เป็นผู้ที่ให้แนวคิดของคำว่า สถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) โดยลินตัน กล่าวว่าสถานภาพเป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึงตำแหน่ง และในแต่ละตำแหน่งจะกำหนดบทบาทไว้ว่ามืออย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งก็ต้องมีบทบาทควบคู่กันไปเสมอ นั่นคือเมื่อบุคคลมีตำแหน่งก็ต้องมีสิทธิและหน้าที่ (บทบาท) ตามมานั้นเอง บางคนก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาท บางคนก็ทำไม่ได้ไม่เต็มที่เพราะเกิดความขัดแย้งกันในบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาท หรือไม่ยอมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้ที่สวมบทบาท ลักษณะของสังคมตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

2. ทฤษฎีของทัลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons's role Theory) พาร์สันส์ นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่ง ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ทำให้บุคคลแต่ละคนมีบทบาทเพิ่มขึ้น บุคคลในสังคมจะต้องติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคม ทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

จากการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาท สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาทเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ในสังคมร่วมกัน และส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามตำแหน่งหรือฐานะที่ได้รับทางสังคมนั้นๆ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ความเป็นมาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคณะบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะทำหน้าที่ กำกับ และส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วม กับชุมชน ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน ในอดีตที่ผ่านมา ศูนย์กลางการจัดการศึกษาจะอยู่ในชุมชน มีวัดและบ้านร่วมกันจัด โดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่เป็น ระเบียบปฏิบัติที่แน่นอน แต่ก็เป็นการร่วมกันดำเนินการที่สอดคล้องกันเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาได้กำเนิดขึ้นโดยใช้ชื่อ ครั้งแรกว่า กรรมการศึกษา พ.ศ. 2464 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ขึ้น ถือว่าเป็นฉบับแรกของไทยที่เด็กไทยต้องเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่อายุ 7 ปีเต็มจนถึง 14 ปีเต็ม (ปราโมทย์ กิ่งแก้ว, 2544 : 15) ส่งผลให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจการทางการศึกษาที่เป็นโรงเรียนประชาบาลในสมัยนั้น โดยได้แต่งตั้ง กรรมการโรงเรียนจากบุคคลที่เหมาะสม และมีหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาอีกหลายฉบับ แต่ บทบัญญัติที่เกี่ยวกับคณะกรรมการโรงเรียนยังคงเดิม จนกระทั่ง พ.ศ. 2524 มีการประกาศ ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษา พุทธศักราช 2525 โดยมีสาระสำคัญที่กำหนดแนวทางการสรรหา จำนวน คุณสมบัติ วาระ และการพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ยิ่งขึ้น และ พ.ศ. 2539 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 เนื่องจากมีข้อมูล จากผลการวิจัยมากมายยืนยันว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษายังไม่เกิดผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งความพร้อมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วม ในการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียน ความพึงพอใจในผลงานของตนเอง การให้ คำปรึกษาแนะนำแก่โรงเรียนในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา ฯลฯ ประกอบกับ มีกระแสความต้องการให้คณะกรรมการประจำโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่มุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 เพื่อให้ เกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2543 ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น รวมทั้งได้กำหนดให้ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของชุมชน โดยกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้หญิงไว้ชัดเจน

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกาศ ณ วันที่ 23 พฤษภาคม 2543 เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสาระสำคัญของระเบียบดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนคณะกรรมการ คุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ตลอดจนการประชุมให้มีคณะกรรมการดังกล่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ ระเบียบกำหนดว่าให้มีคณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน โดยมีสัดส่วน ประกอบด้วยบุคคลดังนี้

1. ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
2. ผู้แทนครู ได้แก่ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอน และ ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
3. ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใดที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน
5. ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่าหรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

6. ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่ง ใน (1), (3), (4), (5) และ (6) เป็นประธานกรรมการและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธานกรรมการ

ให้คณะกรรมการ กำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด

คุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา
2. เป็นผู้มีความประพฤติดี
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
4. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษที่ได้กระทำ

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มีดังต่อไปนี้

3.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13)

ได้อธิบายถึงแนวทางในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาการศึกษาไว้คือ คณะกรรมการต้องศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจในเรื่องการวางแผน และการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จากเอกสาร และแหล่งความรู้ต่าง ๆ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการในการจัดทำร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวปฏิบัติคือ สถานศึกษาในระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด

เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทและกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายใน
ระยะเวลาที่กำหนด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาพัฒนา
ของสถานศึกษา เป็นบทบาทหน้าที่ที่ทั้งสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้อง
ร่วมกันจัดทำและร่วมมือกันในการกำหนดนโยบาย รวมไปถึงการลงมือปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่
การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการสถานศึกษา
จะต้องทำความเข้าใจ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ

3.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 115)
ได้กำหนดไว้ว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เป็นขั้นตอนสุดท้าย
ของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยปกติสถานศึกษาควรจะเริ่มจัดทำ เมื่อได้รับแจ้งนโยบายและ
จัดสรรงบประมาณประจำปีจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และควรจัดทำให้แล้วเสร็จ
ภายในเดือนเมษายน และควรจะมีการนำเสนอแผนปฏิบัติการให้คณะกรรมการสถานศึกษา
ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
(2543 ข : 14) ได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการให้ความเห็นชอบ
แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาไว้ว่า นโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนให้ความเห็นชอบ
แผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี
และกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง
ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้
การดำเนินงาน ตามแผนนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้
อันจะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนและการศึกษาของชาติต่อไป

3.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 15)
ได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตร
ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ต้องศึกษาสภาพ
ปัญหาความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการ

จัดทำสาระหลักสูตรและพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาได้จัดทำ มีการส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีการทำความเข้าใจสาระสำคัญและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติ ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นต่อไป

3.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 16)

ได้กำหนด บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาว่า คณะกรรมการสถานศึกษาต้องศึกษาแนวทางการดำเนินการและปฏิทิน การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนติดตามดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของ คณะกรรมการสถานศึกษา คือ การกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ให้ข้อเสนอแนะ ช่วยเหลือสนับสนุน หรือแก้ปัญหาอันเกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

3.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 17) ได้กำหนด บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐานไว้ว่าต้องร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของสถานศึกษา ประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา สนับสนุนช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ขาดแคลนหรือเด็กที่มีความต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถได้เรียนจบตามหลักสูตร และในการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนนั้นสิ่งที่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องตระหนัก คือ การจัดระบบข้อมูล

ที่ชัดเจน การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนเป็นไปเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นนอกห้องเรียนก็ได้ แต่ต้องเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นั่นคือครูจะต้องมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็ก การสร้างความตระหนักในการศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชน จะทำให้โรงเรียนมีกำลังเสริมหน่วยสนับสนุนที่จะช่วยเหลือในการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน

จากที่กล่าวมา คณะกรรมการสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน เข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา จึงถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการประสานความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 20) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการพิทักษ์สิทธิเด็กระดับสถานศึกษาไว้ดังนี้

3.6.1 ให้ความรู้แก่ครู นักเรียนและประชาชน โดยมีวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย เช่น จัดอบรมนักเรียนและประชาชน ให้มีการจัดการเรียนการสอนในเรื่องสิทธิเด็กบูรณาการในเรื่องต่าง ๆ จัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมอื่น ๆ

3.6.2 กำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันเหตุที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็ก เช่น แต่งตั้งคณะกรรมการพิทักษ์สิทธิเด็กระดับสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำศาสนา นักเรียน ให้ครูจัดทำแฟ้มประวัติข้อมูลนักเรียน จัดให้มีการแนะแนวในสถานศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวังในชุมชน โดยประสานงานกับองค์กรในชุมชนหรือสมาพันธ์สมาคมครูประถมศึกษาแห่งประเทศไทย (สคท.) ที่เป็นเครือข่ายในพื้นที่และ จัดให้มีโครงการเยี่ยมบ้านเด็ก

3.6.3 ให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก เมื่อเด็กประสบเหตุร้ายหรือถูกล่วงละเมิดสิทธิให้เข้าถึงและช่วยเหลือโดยเร็ว

3.6.4 ประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่จะร่วมป้องกันปราบปรามหรือช่วยเหลือเมื่อเด็กถูกล่วงละเมิด

3.6.5 เมื่อมีเหตุละเมิดสิทธิเด็กเกิดขึ้น ให้รีบรายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็วที่สุด

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพไว้ว่า ควรศึกษาข้อมูลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา สนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในลักษณะต่างๆ สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

จากที่กล่าวมา คณะกรรมการสถานศึกษาควรจะให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ

ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 19) ได้กำหนด บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ว่า ควรเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา โดยร่วมเป็นคณะกรรมการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา ทั้งสี่ด้านที่กล่าวมา เพื่อให้การบริการงานและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 20) ได้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ว่า ควรมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นด้านวิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรภายนอก สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน จึงเป็นผู้ที่สามารถระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น เข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

3.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 21) ได้กำหนด บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาต้องประสานงานกับ ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้าร่วมกันพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็นแหล่งที่จะให้บริการกับชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชน และองค์กรภายนอก ให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

จากที่กล่าวมา คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการ สร้างความสัมพันธ์ และเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงาน ของสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือกับชุมชนอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ

3.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน คณะกรรมการสถานศึกษาต้องรับทราบและให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ตามแผนงาน โครงการ และสถานศึกษา จะต้องรายงานผลการดำเนินงาน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งรับทราบปัญหาและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการ ดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป

3.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบ นี้ ตามที่เห็นสมควร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 22) ได้กล่าว ว่า นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ยังมีบุคลากรในท้องถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ยินดี จะเข้ามาช่วยเหลือในการจัดการศึกษา ดังนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามา

มีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะสรรหาบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยดำเนินงานในภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถและมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอันจะเป็นการระดมแนวคิดที่หลากหลายในการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

3.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด
ของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 24) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาไว้ว่า ควรรับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามอบหมายสรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัททภัยคุ้มครองดูแลเด็ก มีส่วนร่วมในการบริหารด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ระดมทรัพยากรมาช่วยในการจัดการศึกษา ประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรอบรู้ในเรื่องของการจัดการศึกษา รวมไปถึงเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิผล

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นักการศึกษา นักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายที่หลากหลายแตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

พินิจดา วีระชาติ (2542 : 44) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้นในแง่ที่สามารถค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในเวลาเดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน โดย พินิจดา วีระชาติ ได้กล่าวถึงจุดสุดยอด ของการสร้างความสัมพันธ์ก็คือ ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของพวกเขา ผู้คนในชุมชนก็ยินยอมจะได้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน ตลอดจนเอื้ออำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ

พัฒน์ น้อยแสงศรี (2513 : 28-29 ; อ้างอิงใน วีระ แก้ววิหาร. 2541 : 10) ได้สรุปถึงความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินงานของโรงเรียนทุกด้านอย่างแจ่มชัด และถูกต้อง
2. เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีความรู้สึกอย่างไรต่อโรงเรียนและปรารถนาจะให้โรงเรียนทำอะไรบ้าง
3. เพื่อให้ประชาชนสนับสนุน โรงเรียนด้านการเงินและ โครงการศึกษา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกรับผิดชอบด้านคุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนดำเนินงานอยู่ มากขึ้น
4. เพื่อสร้างมิตรภาพ ความเคารพ ความเชื่อมั่นในด้านบุคลากรและการบริการของโรงเรียนให้แก่ประชาชน
5. เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความต้องการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน
6. เพื่อให้ประชาชนทำงานร่วมกับโรงเรียนและร่วมกันแก้ปัญหาการศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านด้วยความจริงใจในการเป็นผู้นำร่วมกันพัฒนา

วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2525 : 223) ได้ให้ความหมายของงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนเข้าใจการดำเนินงาน และความต้องการของโรงเรียนในขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนตัดสินใจถูกต้องในการให้โรงเรียนพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง

สุพิชญา ธีระกุล (2522 : 48) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน

การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน

วีระ แก้ววิหาร (2541 : 13) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆแก่โรงเรียนและชุมชน

แฮร์ริส (Harris. 1975 : 13) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบ การแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมและการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะเห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และสนับสนุนในการดำเนินงานซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งเป็นการติดต่อสื่อสารกันสองทาง ที่ต่างก็เป็นผู้ให้และผู้รับในเวลาเดียวกัน

2. ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันที่พัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนและชุมชนจึงต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525 : 26 – 27) กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนว่า

1. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในด้านการเรียนรู้ของคนในชุมชน
2. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งผลิต พัฒนาและคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน
3. เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน กิจกรรมและการบริการต่างๆ เกิดขึ้นที่โรงเรียน

4. เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยผลิตวิชาการใหม่ๆ ให้กับชุมชน

5. เพราะโรงเรียนตั้งขึ้นและอยู่ได้จากรายได้จากภาษีอากรและการสนับสนุน

จากประชาชน

6. เพราะโรงเรียนต้องการการสนับสนุนและอุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ

จากประชาชน

สุวกิจ ศรีปีดดา (2522 : 170) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. การศึกษาจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากประชาชน จึงจะดำเนินงานไปได้ด้วยดี

2. โรงเรียนเป็นที่ปลูกฝังลัทธิการปกครองให้แก่เด็กและเด็กจะกลายเป็นพลเมืองที่ดีได้ก็เพราะอาศัยการฝึกอบรมจากโรงเรียน

3. โรงเรียนเป็นที่ปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติให้อนุชนรุ่นหลัง จึงจำเป็นต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สังคมต้องการ

กิติมา ปรีดีคิลก (2529 : 350) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นแหล่งเลือกสรรคนให้ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน จึงมีหน้าที่พัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน จึงเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงคนทีมาจากครอบครัวต่างๆ หล่อหลอมพฤติกรรมเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

3. โรงเรียนเป็นแหล่งศาสตร์สาขาต่างๆ พร้อมทั้งจะจัดสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าให้แก่นักเรียนที่จะเป็นสมาชิกของสังคม

4. โรงเรียนเป็นแหล่งปลูกฝังและกำหนดวัฒนธรรมของชาติให้อนุชนรุ่นหลัง จึงจำเป็นต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สังคมต้องการ

5. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชนและเป็นสมบัติของส่วนรวมในชุมชน มีอาคารสถานที่และบริเวณเพียงพอที่จะให้บริการแก่ชุมชนได้

ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของท้องถิ่น และเป็นแหล่งวิชาการของท้องถิ่น รวมทั้งจัดการศึกษาให้สอดคล้อง

กับสภาพของท้องถิ่น จึงจำเป็นที่จะต้องรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจสภาพของชุมชนอย่างถ่องแท้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการศึกษา รวมทั้งเป็นการระดมทรัพยากรจากภายนอกและในท้องถิ่น มาช่วยในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

3. ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

พินิจดา วีระชาติ (2542 : 51) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธภาพจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมมือกันปฏิบัติการต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดหมายอันเดียวกันตามที่กำหนด
 2. เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้แก่ชุมชน เนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการซึ่งมีครูใหญ่เป็นหัวหน้า
 3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ในอันที่จะพัฒนาบุตรหลานของเขา
 4. เพื่อฟื้นฟู และรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนที่มีวัฒนธรรมประจำอยู่มากมายทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน หากโรงเรียน ทำการฟื้นฟูและถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ
 5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เป็นที่ยอมรับว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชนดำเนินงานพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันในทุกกรณี การดำรงชีพในชุมชนควรเป็นหลักสูตรของโรงเรียน ปฏิบัติการต่าง ๆ ควรเป็นของชุมชน โรงเรียนเป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดเท่านั้น
- สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีอันดีงามของชุมชน และเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนและบุคคลในชุมชนมีความรักในถิ่นกำเนิดของตน

4. หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

นาฏเฉลียว สุมาวงศ์ (2516 : 20-23 ; อ้างอิงใน วีระ แก้ววิหาร. 2541 : 14)

ได้เสนอแนวทางที่โรงเรียนกับชุมชนจะร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชน อาจทำได้โดยวิธีต่อไปนี้

1. จัดให้มีกรรมการโรงเรียนโดยเลือกจากคนในชุมชน
2. เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียนนอกเวลาเรียนหรือวันหยุด เช่น การสอนหนังสือแก่ผู้ใหญ่ เป็นที่ประชุมหรือจัดงานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดหลักสูตรของโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ความรู้ของนักเรียนมีความหมายมากขึ้น สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ ทั้งนี้ต้องใช้ อุปกรณ์ สื่อมวลชน แหล่งวิทยากรต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน
4. จัดกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน ซึ่งช่วยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทต่อโรงเรียน ได้แก่ การจัดนิทรรศการต่าง ๆ จัดแสดงละครประจำปี แข่งขันกีฬานักเรียน บริการแนะแนวแก่นักเรียน หรือเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมของสังคม

พนิจดา วีระชาติ (2542 : 54) ได้เสนอหลักการที่โรงเรียนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

1. การทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้
2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน และรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียน
3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น
4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน จัดการศึกษาผู้ใหญ่ จัดสนทนากาการต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหารโรงเรียนให้เจริญ พยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ
5. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้นักเรียนเก่าไม่ลืมโรงเรียน และทำประโยชน์แก่โรงเรียน

เริงชัย หมื่นชนะ (2534 : 91 ; อ้างอิงใน พนิจดา วีระชาติ. 2542 : 55)
ได้กล่าวว่า โรงเรียนหรือครูภายในโรงเรียน สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือ
ชุมชน โดยสรุปได้ดังนี้

1. สนับสนุนและหาทางให้ผู้ปกครองมาร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมครู
และผู้ปกครอง
2. พยายามประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นอยู่เสมอและเป็นระยะ ๆ
อย่างต่อเนื่อง
3. รับฟังทัศนคติและความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครองและพร้อมที่จะ
ปรับปรุง
4. เข้าใจความต้องการของชุมชนและสังคม
5. มีความตื่นตัวที่จะพัฒนาโรงเรียนและพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ
6. พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอยู่เสมอ
7. พยายามใช้ทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน
8. ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ

สุรพล ชีร์รัตนพันธ์ (2521 : 215) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงไปตรงมา
2. การติดต่อทุกชนิดให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์
3. จะต้องจัดโรงเรียนให้ดี
4. ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นกันเองกับชุมชน
5. โรงเรียนต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะบริการชุมชน
6. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาและแก้ปัญหาโรงเรียน
7. จุดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนทราบความเคลื่อนไหว

อยู่เสมอ

ไกรเดอร์และคณะ (Grieder and others. 1961 : 594 – 595) ได้ให้หลักการ
เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยหลักการประชาสัมพันธ์
คือ

1. การจัดโครงการประชาสัมพันธ์ ควรเป็นโครงการหนึ่งของการ
จัดการศึกษาในโรงเรียน

2. การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน จะต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์ และ
จริงใจ

3. การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจะต้องกระทำหลาย ๆ ด้าน และ
เป็นประจำสม่ำเสมอ

4. การประชาสัมพันธ์จะต้องจัดทำให้สมดุล เหมาะสมแก่โอกาส

5. กิจกรรมต่างๆในการสร้างความสัมพันธ์จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6. กิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ จะต้องจัดทำขึ้น โดยที่ประชาชนในชุมชน
มีความเข้าใจในกิจกรรมดังกล่าวอย่างถ่องแท้

การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน จะต้องคำนึงถึง วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ทาง
สังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีการติดตามผลการดำเนินงานอยู่เป็นระยะ เพื่อหาแนวทางในการ
แก้ไขต่อไป

สตูฟส์ และ แรฟเฟอร์ตี (Stoops and Rafferty. 1961 : 515 – 519) ได้สรุป
หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 ประการ ดังนี้

1. โรงเรียนต้องมีทั้งการให้และการรับข้อมูลข่าวสารต่อชุมชน โดยบุคลากร
ในโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นไปของชุมชน ขณะเดียวกัน โรงเรียนต้องสื่อสารให้ชุมชน
ทราบถึงปัญหาและวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน

2. ใช้วิธีการที่หลากหลายในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

3. ต้องพยายามให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนให้มากที่สุด

4. การกระทำกิจกรรมใดๆให้กับชุมชน ควรจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลที่น่าสนใจและง่ายต่อการทำความเข้าใจ และ
สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สามารถสรุปได้ว่า
หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น สิ่งที่สำคัญก็คือ ทั้งโรงเรียน
และชุมชนต่างก็ต้องเป็นผู้ให้และผู้รับในเวลาเดียวกัน มีการยอมรับในแนวคิดของแต่ละฝ่าย
โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ในขณะเดียวกันก็มี
ส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความก้าวหน้า สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
ของท้องถิ่น และต่างฝ่ายต่างก็มีความจริงใจในการพัฒนาท้องถิ่นและสถานศึกษา
ให้มีความก้าวหน้า

ขอบข่ายงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 111 – 114) ได้เสนอขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ว่า โรงเรียนสามารถแสดงบทบาทของการให้และการรับ ความร่วมมือ การสนับสนุน และความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปแล้วงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีขอบข่ายครอบคลุมงานดังต่อไปนี้

1. งานการให้บริการชุมชนด้านต่างๆแก่ชุมชนตามกำลังความสามารถของโรงเรียน
2. งานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนทั้งทางด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแนวคิด
3. งานสร้างเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น เป็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. งานเกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ โรงเรียนควรสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน
6. งานประชาสัมพันธ์ เป็นการเผยแพร่ ข่าวสาร และผลงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ทัศนะว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชน มีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีรายละเอียดเนื้อหาสาระ

สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการปฏิบัติงานที่โรงเรียนได้แสดงออกถึงบทบาทในการให้ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุนทั้งทางด้าน แรงงาน สติปัญญาและงบประมาณตามกำลังความสามารถที่ทำได้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

1. งานการให้บริการชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) ได้ให้ความหมายของการให้บริการชุมชนว่า เป็นการบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชน ตามความสามารถที่โรงเรียนดำเนินการได้ ได้แก่ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลวิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์ การให้บริการด้านสวัสดิการเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ประจําหมู่บ้าน เป็นต้น

สะอาด แสงรัตน์ (2540 : 3) ได้กล่าวว่า การให้บริการแก่ชุมชน หมายถึง การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ได้แก่ การให้บริการทางวิชาการ ให้คำแนะนำหรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน ให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์

สิรัตน์ สุทธิธรรมา (2529 : 7) กล่าวว่า การบริการชุมชน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บริการกับชุมชนตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน ทั้งโดยการจัดด้วยลำพังโรงเรียนเอง การจัดร่วมกับหน่วยงานอื่น และโดยการประสานงานหรือสนับสนุนเพื่อให้หน่วยงานอื่นจัดขึ้น มี 7 ด้าน ดังนี้

1. การบริการด้านความรู้ทั่วไป และอาชีพ
2. การบริการด้านสุขภาพอนามัย และโภชนาการ
3. การบริการด้านวัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม
4. การบริการด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปรับปรุงระบบนิเวศวิทยา
5. การบริการด้านสุขภาพ
6. การบริการด้านเผยแพร่ข่าวสาร
7. การบริการด้านส่งเสริมความมั่นคงของชาติ และสวัสดิภาพในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ในการบริหารงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนในด้านการให้บริการชุมชน เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ สวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ในทุก ๆ ด้านที่ได้รับการร้องขอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) ได้ให้ความหมาย ของงานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนไว้ว่า หมายถึง

การรับความช่วยเหลือจากชุมชนทุกอย่าง ทั้งทางด้านวิทยากร แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่หรือคำแนะนำซึ่งการดำเนินการดังกล่าว โรงเรียนได้วางแผนหรือวางโครงการขอรับความช่วยเหลือล่วงหน้าและเมื่อได้รับการสนับสนุน จะจัดกิจกรรมยกย่องให้เกียรติบัตรหรือรายงานผู้บังคับบัญชาชั้นสูง เพื่อออกเกียรติบัตรหรือเครื่องหมายตอบแทนตามระเบียบทางราชการต่อไป

หวน พันธุพันธ์ (2528 : 106-107) กล่าวว่า โรงเรียนสามารถขอความช่วยเหลือจากชุมชน รวมทั้งการขอความร่วมมือจากชุมชนใด ซึ่งสิ่งที่โรงเรียนจะขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชน จำแนกได้ดังนี้

1. ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากชุมชน ถ้าหากประชาชนในชุมชนมีฐานะทางการเงินดีพอสมควร เช่น พ่อค้า นายธนาคาร ข้าราชการ ซึ่งให้อยู่ในดุลยพินิจของโรงเรียน
2. ขอความช่วยเหลือทางด้านวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งอาหารการกินจากชุมชน ถ้าหากประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรม อาจจะขอข้าวสารพืชผักผลไม้ สำหรับทำอาหาร และขอวัสดุอุปกรณ์จากร้านค้าต่างๆ
3. ขอความร่วมมือในด้านแรงงานจากประชาชนในชุมชน
4. ขอความร่วมมือในด้านคำปรึกษาหารือหรือความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน

สรุปได้ว่า การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับรับความช่วยเหลือจากชุมชน เป็นการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความร่วมมือและได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งในด้านกำลังแรงงาน งบประมาณ สติปัญญาและคำแนะนำต่าง ๆ เพื่อที่จะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

3. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) กล่าวว่า งานการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมของโรงเรียนที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดงานประจำปี การจัดงานวันปีใหม่ วันไหว้ครู วันแม่ การพัฒนาชุมชน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

นอกจากนี้ สะอาด แสงรัตน์ (2540 : 4) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่น ได้แก่

1. การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน
2. การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มและชุมชน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เช่น การตอบปัญหา ขิงทุนการศึกษา การแข่งขันหรือการประกวดต่าง ๆ

4. งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคณะบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 4.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 4.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 4.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 4.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

4.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

4.9 ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

4.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษา
ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

4.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบ
นี้ ตามที่เห็นสมควร

4.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด
ของสถานศึกษานั้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า งานที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษา คือ
การทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ในการวางแผนและกำหนด
นโยบายในการพัฒนาโรงเรียน การบริหารจัดการด้านการศึกษา การระดมทรัพยากร
เพื่อพัฒนาการจัดการเรียน การสอนและพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาชุมชนร่วมกัน

5. ด้านการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) กล่าวว่า
งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ เพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางและความร่วมมือ
จากชุมชน ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีโอกาสจัดตั้ง รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มเหล่านี้
ได้มีโอกาสให้คำปรึกษา จัดตั้งกิจกรรมช่วยเหลือโรงเรียนหรือร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน
ให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากขึ้น และงานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิฯ
ได้แก่ กิจกรรมหรืองานที่ได้ดำเนินงานเพื่อการแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมชน
ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีโอกาสจัดตั้ง การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนงานการบริหาร
จัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสให้คำปรึกษา จัดตั้ง
กิจกรรมช่วยเหลือโรงเรียนหรือร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนให้มีความพร้อมด้านต่าง ๆ มากขึ้น
และได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชนมากยิ่งขึ้น

6. ด้านการประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) กล่าวว่า
งานประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ทราบและมีความภูมิใจในผลงาน
ร่วมกัน รวมทั้งจะเป็นการสร้างใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้
โรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความสะดวกราบรื่นยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป เช่น
การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำ จุลสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศ การพบปะเยี่ยมเยียน
การออกข่าวทางสื่อสารมวลชน เสียงตามสาย เป็นต้น

สะอาด แสงรัตน์ (2540 : 3) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น ได้แก่กิจกรรม ต่อไปนี้

1. การประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานของโรงเรียน
2. การทำจุลสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่
3. การจัดทำป้ายประกาศ เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน
4. การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2530 : 3-4) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีองค์ประกอบที่แตกต่างไปจากการประชาสัมพันธ์ทางด้านธุรกิจ โดยจะเน้นไปด้านความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ที่จัดจะมุ่งความเข้าใจ เชื่อถือศรัทธาและความผูกพันโดยไม่หวังผลกำไร

งานการประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นงานที่เผยแพร่ข่าวสารการดำเนินการของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ และมีความภูมิใจในผลงานร่วมกัน รวมทั้งจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความสะดวกราบรื่นยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ปฏิบัติโดยทั่วไป ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในการกำหนดอุดมการณ์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ลักษณะนิสัย ความประพฤติที่ดี การสร้างเกียรติประวัติและการเผยแพร่เกียรติประวัติด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความสามารถด้านการศึกษา ตลอดจนการรวบรวมและเผยแพร่เกียรติประวัติของสถานศึกษา กิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำจุลสาร สิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศ การพบปะเยี่ยมเยียน การออกข่าวทางสื่อสารมวลชน การจัดทำหอกระจายข่าว เสียงตามสายหรือการพูดประชาสัมพันธ์ในงานพิธีต่าง ๆ ที่มีโอกาส เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 8) ได้ให้หลักการในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ได้ผลดี ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงไปตรงมา
2. การติดต่อทุกชนิดให้เป็นไปในทางบวก คือไม่มุ่งปฏิเสธข่าวเป็นหลัก แต่มุ่งสร้าง ข่าวดีเป็นประจำ
3. ดำเนินงานต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา ตลอดปี โดยไม่หยุดยั้ง

4. สร้างความเข้าใจให้เกิดทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจง เฉพาะกลุ่ม เพราะถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ดำเนินงานโดยประชาชนและเพื่อประโยชน์ของประชาชน

5. ดึงตัวและพร้อมอยู่เสมอ ที่จะรับฟังความคิดเห็นและรับข้อเสนอของคณะกรรมการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือสนใจในกิจกรรมของโรงเรียนมาพิจารณาปฏิบัติตามสมควร

6. ใช้วิธีการง่าย ๆ เป็นกันเองกับประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ คือ ไม่ถือเอาถือเราหรือถือยศถือศักดิ์กับผู้ใดบรรดาเรื่องราวที่เสนอต่อประชาชนเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตรอง

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2543 : 34) ให้ความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีองค์ประกอบที่แตกต่างไปจากประชาสัมพันธ์ทางด้านธุรกิจ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน การปฏิบัติต่อกันและกัน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดจะมุ่งความเข้าใจ เชื่อถือ ศรัทธา และผูกพัน โดยไม่หวังผลกำไร สำหรับสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ได้แก่ ข่าวการเรียนดีของนักเรียน จนมีชื่อในการแข่งขันทางวิชาการดีเด่นของนักเรียน ข่าวการเล่นกีฬาเก่ง มีความสุขในการเล่นการเชียร์ หรือความสามารถในการเล่นวงดนตรีของโรงเรียน สิ่งที่โรงเรียนควรนำมาพิจารณาในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ

1. การแข่งขันการประกวด เช่น การแข่งขันกีฬาและกรีฑา การโด้ว่าที่ การอภิปราย การประกวดทางศิลปะ และการแสดงฝีมือต่างๆ ของนักเรียน
2. การแสดงละคร และดนตรี
3. การออกวารสารของนักเรียน
4. สถานักเรียน
5. การทัศนจร
6. การประชุมนักเรียน
7. พิธีรับประกาศนียบัตร
8. สโมสรหรือชุมนุมต่างๆ ของนักเรียน
9. งานสังคม เช่น การร่ำวง และการฟ้อนรำประกอบงาน

ข้อควรคำนึงคือ ในกิจกรรมทั้ง 9 ไม่ควรเป็นกิจกรรมที่บีบบังคับหรือขอเงินมาบำรุงโรงเรียน แต่มุ่งด้านประชาสัมพันธ์จึงจะได้ผล การจัดกิจกรรมใด ๆ โดยมุ่งหาเงินบำรุงโรงเรียนเพียงอย่างเดียวจะทำให้คนขาดและเกลียดโรงเรียนมากกว่าจะรักโรงเรียน

เพื่อความเหมาะสมในการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนโดยเฉพาะ โดยมอบหมายให้ครู หรือ คณะครูกลุ่มนี้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกชนิด ฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เขียนบทความ เขียนข่าวเกี่ยวกับโรงเรียนส่งไปลงหนังสือพิมพ์หรือส่งไปอ่าน ทางวิทยุหรือโทรทัศน์
2. จัดบรรยายพิเศษต่างๆ ให้ครู ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปฟังเพื่อระดับสติปัญญาในโอกาสต่างๆ
3. ติดต่อเยี่ยมเยียนคนสำคัญต่างๆ ในท้องถิ่น เยี่ยมเยียนครู นักเรียนในโอกาสเจ็บป่วย
4. รับผิดชอบเกี่ยวกับการถ่ายรูปและบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรอบปีของโรงเรียน
5. จัดปฐมนิเทศครูใหม่ นักเรียนใหม่ และผู้ปกครองในโอกาสเปิดภาคเรียนต้นปี
6. จัดทำรายงานประจำปี
7. จัดทำวารสารข่าวประจำโรงเรียน
8. สสำรวจประชามติ และความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรงเรียนอยู่เสมอ
9. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของโรงเรียน ในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนในท้องถิ่นหรือกิจกรรมนอกโรงเรียนทุกชนิด

10. รับผิดชอบดำเนินงานเลือกตั้ง นับตั้งแต่เลือกตั้งหัวหน้านักเรียน เลือกตั้งประจำตำแหน่งต่างๆ ตลอดจนเลือกตั้งสมาชิกต่างๆ ทั้งของอำเภอ จังหวัด และประเทศ

ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ครูทุกคนต้องเข้าใจว่า เมื่อครูกลุ่มหนึ่งหรือคณะหนึ่งรับผิดชอบงานนี้แล้วไม่ได้หมายความว่า ครูทุกคนจะปล่อยไม่ให้ความร่วมมือ ทุกคนควรคอยช่วยเหลือฝ่ายประชาสัมพันธ์ทุกโอกาส และครูทุกคนควรถือว่าตัวเอง คือนักประชาสัมพันธ์ด้วยเหมือนกัน ชื่อเสียงของโรงเรียนความนับถือของประชาชนที่มีต่อโรงเรียนจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าครูไม่ทำตัวให้สมกับความเป็นครูที่ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อรุณ บุญเจือ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการ โรงเรียนในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา ปี 2539 สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม คณะกรรมการโรงเรียนมีปัญหาโดยรวม ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน

วีระ แก้ววิหาร (2541 : 88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับชุมชนเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านยาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. งานการให้บริการแก่ชุมชน โรงเรียนได้ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดทำทะเบียนการให้บริการชุมชน และการยืมวัสดุ สิ่งของ ประชาสัมพันธ์ในการให้ค่าบริการ เพื่อนำไปใช้ในการซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุด ทำให้การบริการชุมชนเป็นไปด้วยดี และตอบสนองชุมชนได้อย่างเต็มที่

2. งานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนมีโครงการเพื่อขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ และชุมชน มีการวางแผนในการพัฒนางานในด้านนี้เป็นอย่างดีและโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น ในรูปของแรงงาน วิทยากร ทุนการศึกษา โรงเรียนได้ทำหนังสือขอบคุณทุกครั้ง

3. งานเกี่ยวกับกรรมการโรงเรียน โรงเรียนได้แต่งตั้งกรรมการโรงเรียนจากชุมชนหลายส่วน ทำให้เกิดการระดมความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ แต่ด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการใหม่ จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำให้กรรมการที่มาจากประชาชนไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่

4. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น โรงเรียนได้มีโครงการและให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี มีการร่วมมือให้ความสะดวกกับหน่วยงานอื่น ทั้งสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร ร่วมกิจกรรมที่สำคัญของท้องถิ่นอยู่เสมอ

5. งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ โรงเรียนมีกลุ่มเยาวชนสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมอยู่เสมอ ในด้านชมรม สมาคม มูลนิธิ โรงเรียนยังมีการดำเนินการให้เป็นไปตามระบบราชการ

6. งานการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานนี้ โดยเฉพาะ ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 223 – 227) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้เงื่อนไขและบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การมีส่วนร่วม

ของโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่โรงเรียนและชุมชนอ่อนแอกับพื้นที่โรงเรียนและชุมชนเข้มแข็ง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของพื้นที่โรงเรียนและชุมชนอ่อนแอจะปรากฏไม่ชัดเจน มีความขัดแย้งด้านทัศนคติที่มีต่อการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนเข้มแข็ง ในบริบทที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และบริบทที่โรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมกันทำงานด้านต่าง ๆ จะปรากฏ อย่างชัดเจน

อุทัยวรรณ มรรคประเสริฐ (2543 : 89) ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าเมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนจะอยู่ในระดับมาก และ เมื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า กรรมการโรงเรียนไม่มีเวลาทำงานให้โรงเรียน กรรมการโรงเรียนมีข้อมูลในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ขาดความกล้า ในการเสนอแนะให้คำปรึกษาและขาดการมีส่วนร่วมในการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สายัณห์ ดวงคำน้อย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานปกครองนักเรียน งานบริการ งานโรงเรียนกับชุมชน และงานบริหารอาคารสถานที่ โดยมีข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน ดังนี้ การประสานงานการปกครองนักเรียน การรวบรวมและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนและการป้องกันและการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ด้านงานบริการได้แก่ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ของนักเรียน การจัดบริการห้องสมุดของโรงเรียนและการจัดบริการโภชนาการของโรงเรียนตามลำดับ ด้านงานโรงเรียนกับชุมชนได้แก่ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน การให้บริการส่งเสริมอาชีพของโรงเรียนต่อชุมชนและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและด้านบริการอาคารสถานที่ ได้แก่ การใช้

และการดูแลรักษาโรงเรียน การใช้และการดูแลรักษาอุปกรณ์อาคารพลศึกษาของโรงเรียน การใช้และการดูแลบำรุงรักษาห้องบริการของโรงเรียนตามลำดับ

ประมวล ศรีชนะ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานกิจการ นักเรียน งานวิชาการ งานบุคลากร และงานอาคารสถานที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ของแต่ละงานที่มีความต้องการของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ คือ งานด้านวิชาการ ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหา สถานประกอบการงานอาชีพ แหล่งประกอบการเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำ และพิจารณาแผนของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการนำเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการเรียน การสอน งานด้านบุคลากร สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ คัดเลือกบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียนและร่วมเป็นคณะกรรมการ ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับ บุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร งานด้านกิจการนักเรียน มีความต้องการ เข้าร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน จัดกิจกรรมยกย่องให้กำลังใจ แก่นักเรียนผู้ประพฤติดี จัดกิจกรรมเสริมพัฒนาความประพฤติ และระเบียบวินัย ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ต้องการเข้าร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง การจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมตรวจสอบงบประมาณและพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณ ที่โรงเรียนได้รับจัดสรร งานด้านอาคารสถานที่ ต้องการเข้าร่วมในการดำเนินการวางแผนการ ใช้อาคารสถานที่ เข้าร่วมการจัดและดำเนินการการใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน บำรุงรักษา ความปลอดภัยของอาคารเรียนและดำเนินการจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน และ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างและเผยแพร่ เกียรติประวัติของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการประสานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ เป็นภาครัฐ

ทิพทยา สุวรรณภูมิ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการ โรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์

กับชุมชน โดยจัดให้มีการประชุมครูและคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้รับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน คณะกรรมการช่วยจัดหางบประมาณสนับสนุนโรงเรียน โรงเรียนบริการชุมชนโดยการจัดสถานที่อำนวยความสะดวกในการให้บริการติดต่อและ ให้ยืมอุปกรณ์ต่างๆ ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ กรรมการโรงเรียนมีงานประจำ ไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน ขาดแคลนงบประมาณในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง และประชาชนเข้าใจว่าการดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการเท่านั้น และสภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการบริจาคเพื่อจัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิ

ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต จากการศึกษาพบว่าระดับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวแปรสถานภาพโดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จารุมาศ บุญอินทร์ (2545 : 160 – 165) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อจำกัดของแนวคิดที่แตกต่างกัน เรื่องการมีส่วนร่วม ส่วนบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน มีความสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 แต่ที่แตกต่างก็คือ คณะกรรมการมีบทบาทโดดเด่นด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ บริเวณโรงเรียนด้านการสืบสาน จารีตประเพณีท้องถิ่น ถือว่าเป็นวิถีชีวิตของชุมชน ไม่ใช่บทบาทของคณะกรรมการ

สุนทร ขอบทำดี (2534 : 102 ; อ้างอิงใน อภิเชษฐ์ พาที. 2545 : 28) ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีส่วนร่วม ในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ข่าวสารใน

ที่ประชุม และ ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน โดยร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการให้บริการแก่ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับ หน่วยงานอื่นให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีบทบาท ขอความร่วมมือให้โรงเรียนจัดกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น ให้ครู นักเรียน ร่วมพัฒนาชุมชน และสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในด้านการให้ชุมชน มีส่วนร่วมกับ กิจกรรมของโรงเรียน มีบทบาทขอความร่วมมือจากประชาชนในการเข้าร่วม กิจกรรม วันสำคัญที่โรงเรียนจัดขึ้น ช่วยพัฒนาโรงเรียนด้วยแรงงาน ช่างก่อสร้าง และ วิทยากร ซึ่งยังมีน้อยและแสวงหาความช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดอาหารกลางวัน ทุนการศึกษา ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น มีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชน นำมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการการศึกษา คือกรรมการไม่มีเวลา ให้คำปรึกษาเนื่องจากประกอบอาชีพส่วนตัว

อภิเชษฐ์ พาลี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กาฬสินธุ์ พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศชายมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากสูงกว่าเพศหญิง ที่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อจำแนกตามสถานภาพปรากฏว่า ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน และ ผู้แทนศิษย์เก่ามีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหาร สถานศึกษามีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

องอาจ สว่างทิศ (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง .สภาพและปัญหา การดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสภาพการดำเนินงานด้านการให้บริการชุมชน อยู่ใน ระดับมากคือด้านสภาพการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ปัญหาการดำเนินงานด้าน

สมาน เรื่องฤทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ส่วนด้านการให้บริการชุมชน การเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนและการวางแผนการดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คิง (King. 1984 : 1593 - A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนและความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้การสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีการประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ว่าโรงเรียนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ถ้าหากให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎเกณฑ์ จะทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าจะต้องรักษากฎนั้น ๆ ถ้าได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมจะปฏิบัติตามกฎมากขึ้น และถ้าเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ความแตกแยกจะลดน้อยลง

เฮฟเฟอร์แมน (Hefferman. 1992 : 1742-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนในการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมการตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนระดับชาติ รัฐและท้องถิ่นได้พยายามดำเนินการปรับปรุงให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในคณะกรรมการ ปัญหาสำคัญพบว่า บทบาทของกลุ่มเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน โรงเรียน ชุมชน จำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะ และความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตัดสินใจของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน

คราฟ (Craff. 1998 : 2696 - A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมาย คือ ต้องการศึกษาระหว่างลำดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อม

ของโรงเรียนกับทัศนคติ ต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อม หรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

ทอย (Toy. 1983 : 1951 - A) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนในชนบท กับชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ในการที่จะวางแผนเพื่อพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนในชนบทกับชุมชนนั้น ควรจะมีการพัฒนาด้านนโยบาย และกฎต่าง ๆ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายให้ชัดเจน มีการสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายใน และมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกครั้ง

มิลเลอร์ (Miller. 1996 : 475 CD - ROM) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในมลรัฐเดลาแวร์ เขาได้ทำการศึกษาถึงสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในปัจจุบัน และบทบาทหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียนมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีความต้องการที่จะทำหน้าที่อย่างเต็มบทบาท และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่ได้ศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนต่อชุมชน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของโรงเรียนในรูปคณะกรรมการจะช่วยในเรื่องการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ จะทำให้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ กรรมการจะช่วยในเรื่องการตัดสินใจ จะช่วยลดความขัดแย้ง นอกจากนั้นยังเป็นการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการระดมทรัพยากรและงบประมาณที่จำเป็นที่สามารถช่วยสนับสนุนงานและกิจกรรมที่สำคัญสำหรับสถานศึกษา และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน อีกทั้งบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษายังเป็นผู้ประสานงานที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการสร้างความเข้าใจที่ดี ประสานการทำงาน กิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนมากขึ้น